

**Raport dotyczący wykonania
Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii
i Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz efektów ich realizacji w Gminie Piła
w 2020 roku**

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050), przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy i obejmuje:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Pile na lata 2017-2020 został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Piły Nr XXVIII/432/16 z dnia 20 grudnia 2016 r.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Ustawy dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin.

W szczególności zadania te obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja wyżej wskazanych zadań prowadzona jest w postaci gminnych programów. Do 31 marca 2020 r. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Pile na lata 2017-2020 oraz Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile na rok 2020 realizowany był przez Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile. Od 1 kwietnia 2020 r. realizatorem Programów jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile.

I Działania realizowane w ramach powyższych Programów

1. Funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych.

Świetlice socjoterapeutyczne to jedna z form wspierania rodzin, które nie są w stanie prawidłowo wypełniać swoich funkcji związanych z wychowaniem i opieką nad dziećmi. Są one ogniwem systemu opieki instytucjonalnej nad dzieckiem. Jedną z najczęściej spotykanych form pracy grupowej z wychowankami jest socjoterapia. Wykorzystuje się ją jako podstawową metodę pracy w świetlicach socjoterapeutycznych.

To rodzaj terapii zajęciowej dedykowany osobom, które z różnych przyczyn nie radzą sobie w kontaktach społecznych. Taka forma pomocy skierowana jest przede wszystkim do dzieci z zaburzeniami zachowania lub problemami emocjonalnymi oraz dzieci zaniedbanych wychowawczo, z rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z trudnościami w nauce czy w kontaktach z rówieśnikami. Funkcję socjoterapeutyczną zajęć osiąga się dzięki stworzeniu takich sytuacji w grupie, w których dziecko będzie mogło poznać lepiej samo siebie, swoje mocne strony, a następnie wykorzystać zebrane doświadczenia w różnych sytuacjach życiowych. Podczas regularnych zajęć wychowanek może skorygować dotychczasowe, negatywne doświadczenia, a następnie nabyć, ćwiczyć i potwierdzać umiejętności, takie jak: asertywność, podejmowanie decyzji, poszukiwanie wsparcia i pomocy, rozwijanie zainteresowań.

Od stycznia do marca 2020 r. funkcjonowało 9 świetlic socjoterapeutycznych prowadzonych przez Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, które realizowały zajęcia w następujących budynkach szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Pile ul. Staromiejska 11, **liczba dzieci: 15**
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Pile ul. Roosevelta 12, **liczba dzieci: 15**
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Pile ul. Brzozowa 4, **liczba dzieci: 15**
- Szkoła Podstawowa nr 4 w Pile ul. Grabowa 18, **liczba dzieci: 15**
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Pile ul. Kujawska 18, **liczba dzieci: 12**
- Szkoła Podstawowa nr 6 w Pile ul. Żeromskiego 41, **liczba dzieci: 12**
- Szkoła Podstawowa nr 7 w Pile ul. Wojska Polskiego 45, **liczba dzieci: 12**
- Szkoła Podstawowa nr 11 w Pile ul. Królowej Jadwigi 2, **liczba dzieci: 10**
- Szkoła Podstawowa nr 12 ul. Lelewela 140, **liczba dzieci: 12**

Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 410), w okresie **od 12 marca 2020 r. do 31 sierpnia 2020 r.** na obszarze kraju ograniczono funkcjonowanie jednostek systemu oświaty. Wprowadzone zostało nauczanie zdalne. Nie było więc możliwości prowadzenia zajęć do końca roku szkolnego 2019/2020

ponieważ wymagały one bezpośredniego kontaktu wychowawcy z dziećmi. Tym samym działalność świetlic socjoterapeutycznych została zawieszona.

Od 1 kwietnia 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile zapoznał się z wytycznymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczącymi funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych i zgodnie z jej rekomendacjami opracował **Ramowy program świetlic socjoterapeutycznych** oraz dokumentację związaną z ich prowadzeniem. Odbiorcami programu powinny być dzieci i młodzież ze szkół podstawowych oraz ich rodzice. Celem głównym było wspieranie rozwoju społecznego i emocjonalnego dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, z trudnościami edukacyjnymi, zagrożonych demoralizacją i/lub uzależnieniami.

Podstawę funkcjonowania świetlic stanowią następujące wytyczne:

- grupy zorganizowane są w oparciu o kryterium wieku, zgodnie z potrzebami i prawidłowościami rozwojowymi;
- liczba wychowanków w grupie socjoterapeutycznej wynosi do 10;
- podstawową funkcją świetlicy jest profilaktyka, czyli wczesne wykrywanie zaburzeń i zapobieganie powstawaniu zaburzeń wtórnych;
- świetlice socjoterapeutyczne są czynne od poniedziałku do piątku, w godzinach dostosowanych do potrzeb uczniów i możliwości placówki, z wyłączeniem świąt i dni wolnych;
- warunkiem przyjęcia wychowanka na zajęcia socjoterapeutyczne jest pisemna zgoda rodziców (prawnych opiekunów);
- wychowawcy prowadzą pracę z dziećmi w oparciu o diagnozę indywidualną i grupową, postępowanie diagnostyczne ma charakter dynamiczny – jest ciągle, systematyczne oraz uwzględnia zachodzące zmiany.

22 czerwca 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile zorganizował spotkanie szkoleniowe, w którym uczestniczyło **10** wychowawców świetlic socjoterapeutycznych. Celem spotkania było omówienie podstawowych zasad organizacji pracy świetlicy, założeń merytorycznych zawartych w opracowanym programie,

niezbędnych do zakupienia materiałów edukacyjnych. Na przełomie sierpnia i września 2020 r. zawarte zostały umowy z **21** nauczycielami, którzy wyrazili chęć współpracy w ramach prowadzonych świetlic socjoterapeutycznych, jednak z uwagi na to, że we wrześniu 2020 r. sytuacja epidemiczna nadal była niepokojąca, po konsultacjach z wychowawcami podjęto decyzję o rozpoczęciu działalności świetlic od października 2020 r.

W ramach realizacji działań wynikających z Gminnych Programów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile koordynował pracę **9** świetlic socjoterapeutycznych działających na terenie miasta. Świetlice funkcjonowały w budynkach następujących szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Pile ul. Staromiejska 11, **liczba dzieci 10,**
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Pile ul. Roosevelta 12 (zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone były w dwóch oddziałach – w budynku przy ul. Roosevelta 12 oraz w budynku przy ulicy Bydgoskiej 23), **liczba dzieci 19,**
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Pile ul. Brzozowa 4, **liczba dzieci 8,**
- Szkoła Podstawowa nr 4 w Pile ul. Grabowa 18, **liczba dzieci 10,**
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Pile ul. Kujawska 18, **liczba dzieci 10,**
- Szkoła Podstawowa nr 6 Pile ul. Żeromskiego 41, **liczba dzieci 9,**
- Szkoła Podstawowa nr 11 w Pile ul. Królowej Jadwigi 2, **liczba dzieci 8,**
- Szkoła Podstawowa nr 12 ul. Lelewela 140, **liczba dzieci 8.**

W 2020 r., od października do grudnia, do świetlic socjoterapeutycznych uczęszczało **82 dzieci**. Zajęcia odbywały się od poniedziałku do piątku, w godzinach popołudniowych. Dzieci miały zapewniony posiłek w formie cateringu, składał się on z pieczywa (bułka z obkładem), jogurtu lub owocu oraz wody lub soku, **liczba posiłków: 1270 zestawów.**

Świetlice socjoterapeutyczne zostały wyposażone w:

- artykuły biurowe (papier ksero, artykuły piśmiennicze, teczki, segregatory, kleje, nożyczki itp.),
- materiały plastyczne (kredki, pisaki, farby, papier kolorowy, wycinanki, pędzle, plastelinę, zeszyty, kolorowanki itp.),
- gry (Uno, Chińczyk, Warcaby, Bierki, Emocje, Piotruś, Pędzące żółwie, Scrable),

- specjalistyczną literaturę z zakresu kształtowania kluczowych kompetencji u dzieci i młodzieży, programów zajęć socjoterapeutycznych, diagnozy:
- x „Świetlica szkolna”, J. Bienia-Fijas, T. Garstka, K. Stępiak,
- x „Wychowanie przez zabawę. Projekty i gry w kształtowaniu kluczowych kompetencji u dzieci i młodzieży”, A. Kozdroń,
- x „Socjoterapia w pracy z dziećmi i młodzieżą” – programy zajęć, część 1, 2, 3, 4, E. Grudziewska,
- x „Diagnoza w socjoterapii”, E. Grudziewska.
- płyny dezynfekujące, papierowe ręczniki.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 listopada 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 1960) od 9 listopada 2020 r. ponownie ograniczono funkcjonowanie szkół podstawowych. Ponownie wprowadzono nauczanie zdalne, co uniemożliwiło kontynuację pracy świetlic socjoterapeutycznych. Powyższe regulacje prawne obowiązywały do końca 2020 r.

Świetlice socjoterapeutyczne odgrywają znaczącą rolę w systemie opieki nad dzieckiem. Odpowiednie wspieranie ich działalności stanowi priorytetowe zadanie. Są miejscem, które zapewnia warunki do nauki, rozwoju, zabawy i odpoczynku, budowania akceptacji siebie i innych osób oraz zapewnienia poczucia bezpieczeństwa. W świetlicach prowadzone są różnorodne zajęcia dla dzieci m. in. edukacyjne, plastyczne, muzyczne itp.

Funkcjonowanie świetlic w 2020 r. zostało zakłócone przez pandemię. Zgodnie z wytycznymi ogólnokrajowymi mogły pracować tylko w wyznaczonym okresie. Nauka zdalna z wykorzystaniem nowoczesnych urządzeń dla wielu nauczycieli, uczniów i rodziców stanowiła nową rzeczywistość, która wymagała rozeznania i opracowania sposobu działania. Z uwagi na to, że z powodu wprowadzenia nauki zdalnej dzieci zaczęły spędzać więcej czasu przed komputerami, a ważne jest zachowanie równowagi między czasem na naukę, czasem z rodziną i bliskimi, rozrywkę i odpoczynek, nie podejmowano działań na rzecz prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych w formie zdalnej.

2. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile opracował i realizował **Program działań informacyjno-edukacyjnych**. Program realizowany był zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumencie opracowanym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pn. „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku”, w którym zalecano „wzmacnianie podejmowanych działań edukacyjnych materiałami dotyczącymi danej problematyki, takimi jak: broszury, plakaty, ulotki z profilaktycznymi treściami edukacyjnymi dotyczącymi problematyki alkoholowej dla określonych grup adresatów – młodzieży, sprzedawców, pracowników służby zdrowia, pacjentów placówek leczenia odwykowego, klientów punktów konsultacyjnych, dla rodzin z problemem alkoholowym i ofiar przemocy, kierowców itp.” W realizacji niniejszego programu zastosowano strategię profilaktyki uniwersalnej, ukierunkowaną na całą populację i dostosowaną do określonych grup odbiorców.

Celem programu było udostępnienie grupom odbiorców informacji dotyczących uzależnień. Realizacja polegała na analizie oraz zamówieniu i dystrybucji broszur, plakatów, ulotek, zawierających treści związane z profilaktyką uzależnień, promujących zdrowy styl życia oraz informujących o dostępnych formach pomocy. Dotyczyły one następujących zagadnień:

- „Jak pomóc dziecku”
- „Jak wspierać swoje dziecko”
- „Jak rozmawiać z dzieckiem o dopalaczach?”
- „Dopalacze? Narkotyki? Bo mi na Tobie zależy. Jak udzielić pomocy?”
- „Dopalacze – większość nie bierze”
- „Dopalacze? Narkotyki? Gdzie szukać pomocy?”
- „Nie piję alkoholu w ciąży. FASD”
- „Odpowiedzialni rodzice. Profilaktyka zdrowotna w ciąży”
- „Alkohol niszczy marzenia”
- „Trzeźwy? Skupiony? Wypoczęty?”
- „To do ciebie należy pierwszy krok – zgłoś się do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”

- „Dopalacze! Skąd się biorą? Jak rozpoznać?”

Zawarte w powyższych artykułach treści dostosowane były do określonych grup odbiorców

- dzieci i młodzież,
- rodzice,
- nauczyciele,
- pedagodzy,
- kierowcy,
- kobiety w ciąży,
- sprzedawcy,
- wszyscy mieszkańcy Piły.

Dystrybucja materiałów realizowana była m. in. w następujących miejscach:

- szkoły podstawowe i ponadpodstawowe (łącznie **16** szkół),
- Komenda Powiatowa Policji w Pile,
- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Pile,
- Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Pile,
- Zespół Położnych Środowisko-Rodzinnych „Nowe Życie” w Pile,
- budynki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Łącznie zakupiono i rozdano **4630 sztuk** ulotek i plakatów.

3. Monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności lokalnych działań.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Według definicji prof. dr. hab. Jerzego Kwaśniewskiego z Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, przez problem społeczny rozumiemy takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej

znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: **alkoholizm, narkomanię**, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Jednym z istotnych zadań Gminnych Programów jest diagnozowanie i stałe monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności podejmowanych działań.

W związku z powyższym, w okresie od września do listopada 2020 r. na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, przeprowadzona została „Diagnoza Problemów Społecznych na terenie Miasta Piły”.

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: **uzależnienie od alkoholu, narkotyków**, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, rynek pracy, ubóstwo i wykluczenie, osoby starsze oraz bezpieczeństwo w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży, pracowników instytucjonalnych oraz nauczycieli. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane wnioski wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Wnioski i podsumowanie wyników badań dotyczących problemu alkoholowego wśród dzieci i młodzieży:

- po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 27% uczniów,
- jednokrotne próby spożycia alkoholu ma za sobą 13% uczniów, 10% sięgnęło po niego kilka razy, 2% – wiele razy, natomiast 2% pije alkohol regularnie,
- w sposób ryzykowny alkohol piło 13% uczniów – zadeklarowali oni spożycie alkoholu 3 razy bądź więcej w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie *(spośród tych, którzy spożywali alkohol)*,

- z badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej 23% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po alkohol przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*),
- większość uczniów pierwszy raz spożyło alkohol w wieku 10-13 lat (62% - *spośród tych, którzy spożywali alkohol*),
- najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu było piwo – sięgnęło po nie większość badanych (76% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*, na drugim miejscu znalazł się szampan, natomiast na trzecim – wódka,
- znaczna część uczniów miała kontakt z alkoholem, ponieważ dostała go do spróbowania od rodziców (53% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*) lub została nim poczęstowana (35% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*), 9% badanych dokonało samodzielnego zakupu alkoholu,
- alkohol jest stosunkowo łatwo dostępny – co trzeci uczeń przyznał, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (33%),
- blisko co trzeci respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 31% ankietowanych uznało go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznało, iż nie ma na ten temat żadnej wiedzy.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań stwierdzono, że problem spożywania alkoholu jest wśród uczniów miasta Piły widoczny i alarmujący. Z zebranych danych wynika, że obniżył się wiek inicjacji alkoholowej, bezpośredni kontakt z alkoholem miała duża część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, wielu respondentów próbowało go wiele razy. Zwrócono również uwagę, że co trzeci uczeń nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu i uznaje go za łatwo dostępny na terenie miasta.

W związku z powyższym zarekomendowano następujące działania profilaktyczne:

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”, którego głównym celem jest opóźnienie inicjacji

alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających.

- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnymi działaniami profilaktycznymi towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykładem takich programów są

rekomendowane przez PARPA: *Spójrz inaczej, Unplugged, Trening Zastępowania Agresji (TZA)*.

- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, gdyż obserwowany jest związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.

Wnioski i podsumowanie wyników badań dotyczących problemu alkoholowego wśród dorosłych mieszkańców miasta:

- spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców miasta Piły, tj. 86%, wśród nich, co czwarta osoba sięga po niego kilka razy w miesiącu lub kilka razy w roku,
- z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 13% mieszkańców,
- zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu, do takiego zachowania przyznało się 8% respondentów, przy czym 2% zadeklarowało, iż sytuacje takie miały miejsce często,
- do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się 9% respondentów, wśród których 1% badanych zadeklarował, że taka sytuacja ma miejsce często,
- co czwarty ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (28%),
- 7% respondentów nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka,
- świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży w ciągu ostatnich 12 miesięcy było aż 45% badanych,
- wyniki uzyskane w badaniu pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia wskazują na to, że część respondentów nie ma na ten temat świadomości – 14% badanych uznało, że jest on w małym stopniu szkodliwy, a 2% uważa go za nieszkodliwy.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań stwierdzono, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców miasta występuje w znacznym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowało większość respondentów, natomiast znaczna część spośród nich, sięga po niego codziennie lub kilka razy w tygodniu. Badanie wykazało także występujący na terenie miasta problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Niepokojący jest też odsetek osób będących świadkami sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu oraz uważających alkohol za mało szkodliwy dla zdrowia.

W związku z powyższym zarekomendowano następujące działania profilaktyczne:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie miasta plakaty i bilbordy, warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. ośrodka pomocy społecznej, ośrodkach zdrowia, komisariacie policji, parafii, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie różnych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.

- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych. Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki zawierające informacje na ten temat.

Wnioski i podsumowanie wyników badań dotyczących problemu narkotyków i dopalaczy wśród dzieci i młodzieży:

- nieduży odsetek uczniów mających kontakt z narkotykami, dopalaczami lub innymi środkami psychoaktywnymi, sięgnęło po nie 3% badanych,
- po narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni sięgnęło 57% uczniów (*spośród tych, którzy kiedykolwiek je zażywało*), z czego aż 38% zrobiło to więcej niż 10 razy,
- z badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji narkotykowej – 24% ankietowanych przyznało, że sięgnęli po narkotyki/dopalacze przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród tych, którzy zażywali narkotyki/dopalacze*),
- większość uczniów pierwszy raz zażywało środki psychoaktywne w wieku 14-16 lat (43% - *spośród tych, którzy zażywali narkotyki/dopalacze*),
- najpopularniejsze wśród uczniów okazały się: marihuana lub haszysz, grzyby halucynogenne, kokaina, mefedron, amfetamina, ekstazy, sterydy anaboliczne oraz leki w celu odurzenia się,
- 8% badanych uznaje narkotyki, a 5% dopalacze za łatwo dostępne w swojej miejscowości,

- większość uczniów ma świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia, natomiast nie zdaje sobie z tego sprawy lub nie posiada wiedzy 12% uczniów w przypadku dopalaczy oraz 10% w przypadku narkotyków.

Analiza wyników badań przeprowadzonych pod kątem używania środków psychoaktywnych pozwoliła stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży występuje w niewielkim stopniu, gdyż 97% badanych nie ma doświadczenia związanego z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Zaznaczono jednak, że część uczniów nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy oraz deklaruje łatwą ich dostępność na terenie miasta.

W związku z powyższym zarekomendowano następujące działania profilaktyczne:

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających.
- Zapewnienie współpracy różnych instytucji i ośrodków zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień w społeczności lokalnej.
- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/ pogadanka.
- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła takie szkolenia, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.

Wnioski i podsumowanie wyników badań dotyczących problemu narkotyków i dopalaczy wśród osób dorosłych:

- do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 7% respondentów, w tym 2% zażywało je jednokrotnie, 3% kilka razy w roku, 1% kilka razy w miesiącu, natomiast kolejny 1% kilka razy w tygodniu, najpowszechniejszą wśród respondentów substancją psychoaktywną jest marihuana, w dalszej kolejności amfetamina oraz środki nasenne, na znajomość miejsc, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo znaczny odsetek respondentów – co szósty ankietowany, przeważająca część spośród tych osób wskazała na osiedle oraz dyskotekę,
- większość mieszkańców zdaje sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań stwierdzono, że problem narkotykowy występuje, ale nie w dużym natężeniu. Niepokojące jest to, że część mieszkańców zażywa narkotyki kilka razy w tygodniu oraz kilka razy w miesiącu, a co szósty zna miejsca, gdzie może kupić takie substancje.

W związku z powyższym zarekomendowano następujące działania profilaktyczne:

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych.

Wyniki przeprowadzonych badań są tożsame z wnioskami sformułowanymi w **Raporcie z ogólnopolskich badań ankietowych** zrealizowanych w 2019 roku przez:

Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. Międzynarodowe badania „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) realizowane był wiosną 2019 r. Ich celem był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych oraz ocena czynników wpływających na ich rozpowszechnienie. Wyniki badań wskazują na niższy poziom rozpowszechniania używania substancji nielegalnych, niż legalnych, zwłaszcza alkoholu. Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Rozpowszechnianie używania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych jest mniejsze. Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Warto pamiętać o niskim wskaźniku, aczkolwiek istotnym, dotyczącym osób, które kwalifikują się do kategorii użytkowników problemowych. Niepokojące jest również to, że wiek inicjacji alkoholowej stale się obniża – udowadniają to zarówno zagraniczne, jak i polskie badania.

Realizując działanie określone w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile na rok 2020, (tj. monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności lokalnych działań) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile analizował wyniki badań i statystyk ogólnopolskich oraz z terenu Gminy Piła, były to:

- „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.” Europejski program badań ankietowych ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Drugs),
- Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- raporty Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- statystyki Komendy Głównej Policji i Komendy Powiatowej Policji w Pile,
- sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Opracowana diagnoza posłużyła do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Alkoholizmowi na 2021 r. oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2024. W programach uwzględniono zawarte w diagnozie rekomendacje.

4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.

W ramach **Rocznego programu współpracy miasta Piły z organizacjami pozarządowymi** oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2020 roku realizowano **2 zadania** z zakresu ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom.

1) Zadanie publiczne w zakresie działalności samopomocowej na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin realizowane było przez **Pilskie Stowarzyszenie Klub Abstynencki „Kotwica”**.

Zadanie realizowano w siedzibie klubu w Pile przy ul. Kwiatowej. Skierowane było do osób borykających się z chorobą alkoholową i podejmujących działania w kierunku uzyskiwania i utrzymywania abstynencji. Rozwiązywanie problemów grupy docelowej opierało się na pracy w zakresie:

- uświadamiania problemu alkoholowego i jego wpływu na rodzinę i społeczeństwo,
- zapobiegania alkoholizmowi i innym uzależnieniom,
- zwiększenia zainteresowania tą formą pomocy w trzeźwieniu osób uzależnionych,
- ratowania rodzin przed rozpadem,
- wydłużania czasu abstynencji,
- zwiększania umiejętności radzenia sobie z problemem alkoholowym,
- zmiany negatywnych nawyków i przyzwyczajeń, propagowania trzeźwości,
- wsparcia i wzmocnienia psychologicznego osób uzależnionych i współuzależnionych poprzez wymianę doświadczeń między osobami z takim samym problemem,
- wdrażanie i realizowanie metod, programów profilaktycznych i terapii kierowanych do osób uzależnionych i ich najbliższych,

- zaspokajania potrzeb związanych z przynależnością do grupy,
- nauki wspólnego działania oraz prawidłowego funkcjonowania w grupie.

Bezpośrednimi efektami powyższych działań były: powrót trzeźwiejących alkoholików do życia społecznego, zawodowego oraz poprawa relacji w rodzinach. Proces wydłużania okresów abstynencji był trwałym efektem wszelkich działań objętych tym zadaniem.

2) Zadanie publiczne w zakresie prowadzenia terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu powierzono **Stowarzyszeniu Markot Pilskiemu Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT w Pile**.

Zadanie realizowano w budynku w Pile przy ul. Długosza. Skierowane było do osób i rodzin z problemem alkoholowym. Grupę docelową stanowiły osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu szkodliwego nadużywania bądź uzależnienia od alkoholu. Rozwiązywanie problemów grupy docelowej opierało się na udzieleniu pomocy w zakresie:

- wsparcia terapeutycznego i psychologicznego,
- prowadzenia zajęć profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu szkodliwości uzależnienia,
- prowadzenia zajęć grupowych oraz konsultacji indywidualnych,
- organizowania grup wsparcia i spotkań społeczności.

Bezpośrednie efekty powyższych działań to:

- 40 osób zostało objętych wsparciem terapeutycznym i psychosocjologicznym,
- 40 osób wzięło udział w zajęciach profilaktyczno-edukacyjnych,
- 70% wszystkich osób skorzystało z konsultacji indywidualnych ukierunkowanych na efektywne radzenie sobie z problemami dnia codziennego,
- 15 osób skierowano na detoksykację.

Realizacja zadania przyczyniła się do osiągnięcia zmiany społecznej, jaką było nabycie przez uczestników wiedzy w zakresie:

- problemu uzależnienia od alkoholu,
- szkodliwych skutków używania alkoholu, narkotyków i leków,

- radzenia sobie z nałogiem,
- radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych,
- konsekwencji nadużywania alkoholu dla zdrowia i życia,
- możliwości ograniczenia zachowań ryzykownych,

Nabyta wiedza może w dużym stopniu przyczynić się do umiejętnego radzenia sobie z nałogiem w przyszłości oraz innego spojrzenia na własne problemy.

5. Przemoc w rodzinie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Art. 33 Konstytucji wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznymi gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 t.j.), przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Najczęściej wyróżnia się przemoc: fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną. Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych jako instytucja podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków.

Statystycznie większość ofiar przemocy w rodzinie stanowią kobiety, a w dalszej kolejności kategorie osób, których płeć nie jest uwzględniona: małoletni, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami. Bardzo często ofiarami przemocy w rodzinie są też dzieci – świadkowie przemocy.

Jak wynika ze sprawozdań opracowanych przez Zespół Interdyscyplinarny w Pile, w roku 2020 prowadzono łącznie 470 procedur „Niebieskie Karty” (NK). Wszczęto 336 procedur NK, 134 procedury kontynuowano, a zakończono 289 procedur. Procedurą NK objętych było 391 rodzin liczących łącznie 1195 osób.

W 2020 r. do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęły 202 wnioski, z czego w 73 wskazano, że prowadzona jest procedura “Niebieskie Karty”.

Liczbę prowadzonych procedur prezentuje poniższa tabela.

Rok	Liczba prowadzonych procedur NK	Liczba wszczętych procedur NK	Liczba kontynuowanych procedur NK	Liczba zakończonych procedur NK
2020	470	336	134	289

Zjawisko przemocy dosyć często wiąże się z problemem uzależnień występującym w rodzinach. Według danych statystycznych Policji większość sprawców fizycznego lub psychicznego znęcania się nad członkami rodziny działa pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych. Alkohol lub narkotyki osłabiają kontrolę nad zachowaniem i zwiększają prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności oraz niepowodzenia życiowe. Uzależnienie od alkoholu bądź narkotyków nie zwalnia jednak z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że sprawcy często wykorzystują fakt bycia pod wpływem środków psychoaktywnych, jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie.

Z danych opracowanych przez Zespół Interdyscyplinarny w Pile wynika, że w roku 2020 do przewodniczącej ZI wpłynęło ogółem 409 formularzy „Niebieska Karta – A” (NK - A). W przypadku 265 formularzy NK – A, które wypełniono w trakcie trwającej już procedury lub jako wszczynające tę procedurę, dotyczyły one sprawców przemocy

nadużywających alkoholu. Natomiast 39 formularzy NK – A dotyczyło sprawców nadużywających środków odurzających, substancji psychotropowych, leków.

Rok 2020	Liczba formularzy NK – A dot. sprawców nadużywających alkoholu lub nadużywających środków odurzających, substancji psychotropowych, leków	Liczba rodzin objętych procedurą NK	Liczba osób w rodzinach objętych procedurą NK
Problem alkoholowy	265	191	533
Problem narkotykowy	39	36	100

Z danych statystycznych wynika zatem, że na 409 wypełnionych w roku ubiegłym formularzy NK- A aż 64,8 % z nich dotyczyły sytuacji, gdy sprawcy przemocy nadużywali alkoholu, a 9,5 % z nich gdy sprawcy przemocy w rodzinie nadużywali środków odurzających, substancji psychotropowych, leków.

Podjęciem działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmuje się na terenie miasta Zespół Interdyscyplinarny, który realizuje szereg działań kierowanych do społeczności lokalnej, świadków przemocy, osób doświadczających przemocy, osób stosujących przemoc, przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych i zobowiązanych do realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile zagadnienia dotyczące przemocy poruszane były także na zajęciach realizowanych w Klubie Integracji Społecznej, Ośrodku Wsparcia i Centrum Aktywizacji Seniorów.

6. Działania zmierzające do aktywizacji zawodowej i społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile oprócz szeregu działań zmierzających do niwelowania problemów społecznych skupia się również na grupie osób dotkniętych problemem bezrobocia. Jedną z form pomocy udzielanej osobom bezrobotnym jest skierowanie tych osób do **Klubu Integracji Społecznej (KIS) lub Centrum Integracji**

Spółecznej (CIS), które funkcjonują na podstawie przepisów **ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym**. Ich zadaniem jest świadczenie usług służących reintegracji społecznej i zawodowej osobom długotrwale bezrobotnym, bezdomnym, osobom niepełnosprawnym, uzależnionym od alkoholu i narkotyków, chorym psychicznie, zwalnianym z zakładów karnych oraz uchodźcom.

Klub Integracji Społecznej działa w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, a jego podstawowym celem jest świadczenie usług, które wpisują się w pojęcie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Są to działania, które zapewniają pomoc w uzyskaniu bezpieczeństwa socjalnego, aktywizację zawodową i pomoc w osobistym rozwoju. W Klubie Integracji Społecznej podejmowane są działania, których celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo oraz prowadzenie długofalowych i wszechstronnych działań mających na celu przygotowanie tych osób do aktywnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. Celem KIS jest także udzielenie pomocy osobom oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, jak też w powrocie do pełnienia ról społecznych. Klub realizuje zadania, które mają na celu integrowanie się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych.

W roku 2020 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile opracował **Program aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych**, który był realizowany w Klubie Integracji Społecznej. Działania KIS w tym zakresie zmierzały do wzmocnienia postaw uczestników borykających się z problemem uzależnienia, w tym:

- wzajemne wspieranie się w pokonywaniu barier i trudności w codziennym funkcjonowaniu;
- samodzielne zdobywanie wiedzy, wymiana informacji i doświadczeń;
- stała edukacja personalna, zawodowa i społeczna, będąca kluczem do podnoszenia własnej wartości na otwartym rynku pracy;
- konieczność osiągnięcia samodzielności ekonomicznej oraz umiejętności gospodarowania dochodami.

W ramach swojej działalności Klub Integracji Społecznej oferował są następujące zajęcia:

- poradnictwo specjalistyczne,
- warsztaty umiejętności społecznych i zawodowych,
- wykłady dotyczące problemów i kwestii społecznych, w tym również uzależnień i przemocy,
- projekcje filmów edukacyjnych,
- grupy samopomocowe,
- spotkania integracyjne,
- czytelnia, kącik prasowy oraz dostęp do komputera i Internetu.

Celem głównym podejmowanych działań było wzmacnianie motywacji do leczenia i utrzymywania abstynencji oraz wzrost poziomu wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką uzależnień w kontekście podejmowania działań zmierzających do podjęcia i utrzymania zatrudnienia.

W 2020 r. w ramach **Programu aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych** zrealizowano **9 zajęć**, w tym **5 wykładów i 4 warsztaty, dla 19 uczestników.**

Wykłady:

- „Profilaktyka uzależnień”: **6 osób,**
- „Alkoholizm – uzależnienie od alkoholu”: **4 osoby,**
- „Alkohol i co dalej”: **4 osoby,**
- „DDA, FAS – wykład profilaktyczny”: **5 osób,**
- „Zespoły uzależnień”: **5 osób.**

Warsztaty:

- „Skutki palenia papierosów”: **4 osoby,**
- „Asertywność i komunikacja”: **6 osób,**
- „Współzależnienie i jego mechanizmy”: **4 osoby,**
- „Stres – jak sobie z nim radzić”: **4 osoby.**

Z uwagi na konieczność zachowania dystansu społecznego w związku z pandemią COVID-19 zajęcia odbywały się w małych grupach.

Centrum Integracji Społecznej w Pile, prowadzone jest przez Centrum Charytatywno-Opiekuńcze Caritas p.w. Matki Bożej z Lourdes w Pile. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile zajmuje się opiniowaniem i kierowaniem klientów do CIS.

Reintegracja społeczna realizowana w CIS obejmuje m. in.:

- kształcenie umiejętności niezbędnych do pełnienia ról społecznych,
- naukę planowania i gospodarowania dochodami.
- integrację zawodową polegającą w szczególności na umożliwieniu uczestnikom centrum nabycia nowych umiejętności zawodowych umożliwiających przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji.

W 2020 r. z takiej formy wsparcia skorzystało **7 osób** skierowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile.

7. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla mieszkańców Piły.

Zgodnie z zadaniami określonymi w programach profilaktycznych, 1 kwietnia 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile uruchomił Punkt Konsultacyjny oraz opracował program jego działalności. Punkt Konsultacyjny pełni ważną rolę w lokalnym systemie pomocy. Należy podkreślić, że Punkt Konsultacyjny udziela porad osobom z różnymi problemami, ale nie prowadzi terapii. Najważniejszym jego zadaniem jest zdiagnozowanie problemów całej rodziny i zaplanowanie pomocy dla wszystkich jej członków. Tu istotną rolę stanowi rozpoznanie potrzeb, nawiązanie dobrego kontaktu pomocowego, udzielenie porady dostosowanej do sytuacji danej osoby oraz pokierowanie klienta do instytucji pomocowej, która realizuje działania interdyscyplinarne w zakresie występujących problemów.

Pomoc udzielana była bezpłatnie, w bezpiecznych warunkach, przez specjalistów w zakresie psychologii, pedagogiki, terapii uzależnień oraz prawa. Punkt Konsultacyjny prowadził działalność skierowaną do wszystkich mieszkańców Piły. W szczególności do

osób: będących w kryzysie, uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających, członków rodzin osób uzależnionych, doświadczających przemocy, stosujących przemoc.

Celem Punktu Konsultacyjnego jest ułatwienie mieszkańcom dostępu do informacji w zakresie rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem i innych problemów współistniejących. Zakres działalności Punktu obejmuje przede wszystkim:

- bezpłatne udzielanie porad i konsultacji indywidualnych oraz grupowych,
- informowanie o specjalistycznych ośrodkach leczenia osób uzależnionych i współuzależnionych oraz pomoc w ustaleniu terminu rozpoczęcia terapii,
- udzielanie wsparcia po zakończeniu terapii,
- udzielanie pomocy terapeutycznej i psychologicznej osobom w kryzysie emocjonalnym.

Punkt Konsultacyjny mieści się w budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, przy ul. Spacerowej 23. Jest to miejsce, w którym osoba lub rodzina może uzyskać pomoc, wsparcie oraz informacje na temat różnych form pomocy jej przysługujących. Od kwietnia do grudnia 2020 r. zrealizowano **543 konsultacje**, z których skorzystało **212 osób**, w tym:

- liczba udzielonych konsultacji terapeuty ds. uzależnień
  - dla osób z problemem alkoholowym **214**
  - dla osób z problemem narkotykowym **28**
  - dla osób współuzależnionych **69**
- liczba udzielonych konsultacji psychologicznych
  - dla osób z problemem alkoholowym **56**
  - dla osób z problemem narkotykowym **21**
  - dla osób współuzależnionych **122**
- liczba udzielonych konsultacji pedagogicznych
  - dla osób z problemem alkoholowym **28**
  - dla osób z problemem narkotykowym **2**
  - dla osób współuzależnionych **3**

Przy Punkcie Konsultacyjnym prowadzone były także grupy wsparcia (opis w pkt. 8 dotyczącym grup samopomocowych).

Podejmowane działania realizowano z zachowaniem procedur mających na celu zapobieganie zarażeniom wirusem COVID-19. Kontakt odbywał się w warunkach zapewniających bezpieczeństwo zarówno pracowników, jak i osób korzystających z konsultacji. W okresie wzrostu zakażeń koronawirusem, tj. kwiecień, maj 2020 r. konsultacje realizowane były telefonicznie.

8. Grupy samopomocowe

Wśród różnorodnych systemów społecznego wsparcia szczególną rolę odgrywają grupy samopomocowe (wzajemnej pomocy). Grupy te stanowią ogromną, zbyt często niedocenianą pomoc w oddziaływaniach prozdrowotnych. Grupy samopomocowe powinny charakteryzować się następującymi cechami:

- jednorodnością – składają się z osób z podobnymi problemami, dążeniem do wspólnego celu – zapewnienia swoim uczestnikom wsparcia i pomocy, opierają się na członkach grupy,
- są otwarte, działają w oparciu o program grupy, a tematyka spotkań i ich częstotliwość powinna mieć charakter elastyczny, tj. odpowiadać aktualnemu zapotrzebowaniu uczestników,
- osoby uczestniczące w grupie samopomocowej mają możliwość korzystania z porad specjalistów np. psychologa, pedagoga, mediatora, terapeuty, specjalistów pracy z rodziną, prawnika oraz pracownika socjalnego.

Grupy miały charakter otwarty i przeznaczone były dla osób dorosłych. Uczestnictwo w działaniach proponowanych przez grupy samopomocowe nie wymagało diagnozy medycznej związanej z nadużywaniem lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Grupy były inicjowane zarówno przez pracowników Ośrodka, jak również przez osoby wymagające pomocy.

Koordynatorem i moderatorem spotkań grup samopomocowych był terapeuta ds. uzależnień, poza tym spotkania prowadzili też pedagodzy i psycholog.

W roku 2020 funkcjonowało **5** grup samopomocowych, z czego:

- **4 grupy samopomocowe „Kawiarenka dla rodziców”** – zrekrutowane spośród uczestników projektu „Czas na rodzinę”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, skierowanego do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, które zgłosiły zainteresowanie tematem profilaktyki uzależnień. W ramach działalności „Kawiarenki dla rodziców” zrealizowano **8 spotkań** dotyczących profilaktyki uzależnień, w których łącznie wzięły udział **74 osoby**,
- **1 grupa samopomocowa dla mieszkańców Ośrodka Wsparcia** – uczestnikami byli dorośli mieszkańcy mający szeroko rozumiany problem związany z nadużywaniem bądź uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. W 2020 r. odbyło się **12 spotkań**, w których łącznie udział wzięło **13 osób**. Ze względu na dobrowolność uczestnictwa oraz konieczność zachowania dystansu społecznego w jednym spotkaniu uczestniczyło 5-6 osób.

9. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile.

Zgodnie z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile na rok 2020 oraz Uchwałą nr XX/218/20 Rady Miasta Piły z dnia 25 lutego 2020 r. zmieniającą uchwałę w sprawie nadania statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Pile, Ośrodek realizuje zadania związane z zapewnieniem działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile. Należą do nich:

- tworzenie warunków do pracy,
- wynagradzanie członków Komisji,
- obsługa administracyjna,
- szkolenia,
- pokrywanie kosztów sądowych,

- pokrywanie kosztów badań w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile działa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Do ustawowych zadań Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W 2020 r. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile odbyła **8** posiedzeń. Komisja liczy **12 członków**, są to przedstawiciele różnych instytucji i zawodów, m.in. pracownicy MOPS, ochrony zdrowia, policji, straży miejskiej, prawników, a także urzędników pracujących w obszarze spraw społecznych oraz wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zarządzeniem Nr 757(170)2020 Prezydenta Miasta Piły z dnia 2 czerwca 2020 r. w strukturze Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile powołano Zespół ds. Leczenia Odwykowego, który składa się z **3 członków**.

Od czerwca 2020 r. **Zespół ds. Leczenia Odwykowego** przyjmuje interesantów w budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile przy ul. Spacerowej 23.

Zespół ds. Leczenia Odwykowego podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. Podczas dyżurów członkowie Zespołu prowadzą rozmowy z osobami, których dotyczą wnioski o zobowiązanie do leczenia odwykowego, z osobami, które chcą zgłosić problem nadużywania alkoholu oraz członkami rodzin osób z problemem alkoholowym. Członkowie Zespołu prowadzą rozmowy motywujące do dobrowolnego podjęcia terapii uzależnień, informują o dostępnych formach wsparcia i pomocy osobom z problemem alkoholowych oraz członkom rodzin.

W 2020 r. odbyło się **77** posiedzeń Zespołu ds. Leczenia Odwykowego, na których rozpatrywano **202** wnioski, dotyczące **179 osób** (w stosunku do **23** osób wpłynął więcej niż jeden wniosek).

- liczba wniosków, które wpłynęły do MKRPA: **202**
(w tym Kobiety: **39**, Mężczyźni: **163**)

Instytucje składające wnioski:

KPP w Pile: **180** (w tym **73** w ramach działań grup roboczych powoływanych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie)

MOPS w Pile: **7**

Rodzina: **11**

Prokuratura Rejonowa w Pile: **2**

Kurator sądowy: **2**

- liczba wniosków, w których wskazano prowadzenie Procedury Niebieskie Karty: **73**
- liczba spraw skierowanych do Sądu Rejonowego w Pile: **22** (w tym **20** spraw, w których orzeczono obowiązek leczenia odwykowego),
- liczba opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu wydanych przez biegłych: **29**
- liczba osób, które dobrowolnie podjęły leczenie: **56**
- liczba spraw, w których prowadzono rozmowy z członkami rodziny: **47**

10. Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie

sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

W 2020 r. pomocą społeczną objętych było **1999 rodzin**, liczących łącznie **3959 osób**. Spośród wszystkich rodzin objętych pomocą – **367** borykało się z problemem alkoholowym, co stanowiło 18,4% wszystkich rodzin, a **29** miało problem narkotykowy, co stanowiło 1,5%.

Poniższa tabela przedstawia rodzaje świadczeń przyznanych w 2020 r. rodzinom objętym pomocą społeczną, w tym rodzinom z problemem alkoholowym i narkotykowym.

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach ogółem	Powód przyznania pomocy			
			Alkoholizm		Narkomania	
			Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasilek stały	285	376	96	122	4	4
Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi	44	87	6	8	1	3
Schronienie	98	113	47	48	5	5
Posiłki	345	1429	22	89	2	8
Usługi opiekuńcze	271	347	19	25	-	-
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	57	76	4	4	-	-

Zasiłek celowy i w naturze	1053	2032	235	349	14	24
Pobyt w domach pomocy	111	111	13	13	2	2
Zasiłek okresowy	794	1920	165	283	15	23
Wieloletni rządowy program: Posilek w szkole i w domu	1301	3026	262	431	19	42

Źródło: dane MOPS w Pile, POMOST

Analiza danych MOPS w Pile wskazuje, że:

- spośród 98 rodzin korzystających ze wsparcia w formie schronienia, 47 rodzin borykało się z problemem alkoholowym (48%), natomiast 5 rodzin z problemem narkotykowym (5,1%);
- spośród 285 rodzin objętych wsparciem w formie zasiłku stałego, 96 rodzin borykało się z problemem alkoholowym (33,7%), natomiast 4 rodziny z problemem narkotykowym (1,4%);
- spośród 1053 rodzin objętych pomocą w formie zasiłku celowego i w naturze, 235 rodzin borykało się z problemem alkoholowym (22,3%), natomiast 14 rodzin z problemem narkotykowym (1,3%);
- spośród 1301 rodzin objętych pomocą w ramach *Wieloletniego rządowego programu: Posilek w szkole i w domu*, 262 rodziny borykały się z problemem alkoholowym (20,1%), natomiast 19 rodzin z problemem narkotykowym (1,4%);
- spośród 87 osób korzystających ze wsparcia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 3 osoby miały problem narkotykowy (3,4%).

- spośród 111 osób objętych wsparciem w formie pobytu w domach pomocy, 13 rodzin miało problem alkoholowy, 2 rodziny borykały się z problemem narkotykowym (1,8%).

Analizując powyższe dane można zauważyć, że uzależnienia przyczyniają się do pogorszenia sytuacji życiowej rodzin i generującą w dużym stopniu potrzebę wsparcia instytucjonalnego. Można też zauważyć, że alkoholizm i narkomania często powiązane są z bezdomnością (potrzeba schronienia), bezrobociem (zasiłki pieniężne, posiłki) oraz długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością (zasiłek stały, specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi, pobyt w domach pomocy).

11. Realizacja zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w związku z sytuacją pandemii.

Rok 2020 został zdominowany przez stan epidemii COVID-19, co skutkowało wprowadzeniem Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 374). W związku z koniecznością realizacji obowiązku zachowania dystansu społecznego i związanymi z tym obostrzeniami, zmianie uległo funkcjonowanie różnych instytucji i placówek, w tym miejsc pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zgodnie z przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi dochody z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych gminy mogą przeznaczać wyłącznie na takie działania, które zostały przewidziane w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnym programie przeciwdziałania narkomanii. W uchwalonej przez Sejm ustawie o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na zapewnienie płynności finansowej przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 obowiązującej od 24 czerwca 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 1086) znalazły się zapisy pozwalające wójtom, burmistrzom i prezydentom miast na czasowe (do 31 grudnia 2020 r.) zwiększenie elastyczności

w zakresie dysponowania środkami pochodzącymi z opłat za wydanie zezwoleń na obrót detaliczny napojami alkoholowymi na działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19. Również zgodnie z art. 15qc Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych: „Do dnia 31 grudnia 2020 r. wójt (burmistrz, prezydent miasta) może wykorzystać dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 181 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dochody z opłat określonych w art. 111 tej ustawy również na działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19”.

Z danych Ministerstwa Rozwoju wynika, że w 2020 r. fundusz pochodzący z opłat za wydanie zezwoleń na obrót detaliczny napojami alkoholowymi w skali kraju wynosi około 880 mln zł., natomiast z powodu pandemii wiele działań zaplanowanych w gminnych programach nie mogło się odbyć. Oszacowano, że około 50% z tej kwoty mogło zostać przeznaczone na inne działania niż profilaktykę przeciwalkoholową i antynarkotykową.

W związku z powyższym, w roku 2020, w trakcie realizacji działań zawartych w gminnych programach na bieżąco dokonywano analizy zadań i oceniano, które spośród działań nie mogły, nie będą mogły zostać zrealizowane lub będą musiały zostać ograniczone ze względu na pandemię, dokonywano ich modyfikacji pod kątem zarówno rzeczowym, jak i kosztów z tym związanych. Środki gminnego programu, które nie zostały wykorzystane, mogły być przeznaczone na przeciwdziałanie COVID-19.

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych również sformułowała swoje stanowisko w sprawie realizacji gminnych programów w okresie pandemii. Bezpośrednie formy pomocy świadczone w placówkach leczenia uzależnień, punktach konsultacyjnych, grupach terapeutycznych itp. przez większą część roku były zawieszane. W związku z tym rekomendowano świadczenie pomocy w formie zdalnej i wskazano na możliwość zakupu sprzętu niezbędnego do realizacji takiej usługi.

Z uwagi na to, że część zadań w zakresie profilaktyki uzależnień nie była możliwa do realizacji zalecono także skoncentrowanie się na działaniach edukacyjnych informujących o zagrożeniach związanych z sięganiem po alkohol, rekomendowano także zakup środków ochrony osobistej dla osób, które wykonują prace w ramach gminnych programów.

W związku z powyższym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile skupił się na możliwych do realizacji zadaniach, takich jak:

- poradnictwo w Punkcie Konsultacyjnym, także w formie zdalnej (w tym celu zakupiono laptopy, mikrofony, słuchawki),
- szkolenia pracowników i członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w formie zdalnej,
- informowanie o dostępności usług terapeutycznych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- diagnozowanie i monitorowanie problemów uzależnień w skali ogólnokrajowej oraz na terenie Gminy Piła,
- zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych dotyczące profilaktyki uzależnień **(4630 szt.)**,
- zapewnienie działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile,
- szkolenie członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (forma zdalna),
- szkolenie pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile **(1 osoba)**;

Z ograniczeniami wynikającymi z wprowadzanych obostrzeń funkcjonowały:

- świetlice socjoterapeutyczne w szkołach,
- grupy samopomocowe,
- warsztaty i wykłady grupowe,
- merytoryczne wspieranie działalności organizacji pozarządowych,
- działania zmierzające do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych;

natomiast nie były możliwe do zrealizowania:

- rekomendowane programy profilaktyczne w szkołach – zrekrutowano nauczycieli na szkolenia, zawarto umowę na realizację programu „Spójrz inaczej”,
- przystąpienie do ogólnopolskiej kampanii profilaktycznej „Przeciw pijanym kierowcom”, w której przewidziano między innymi dystrybucję materiałów edukacyjnych wśród kierowców podczas kontroli policji,

- szkolenia i konferencje dla przedstawicieli różnych instytucji działających w obszarze uzależnień,
- warsztaty dla rodziców.

II EFEKTY PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ:

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile na rok 2020 oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Pile na lata 2016-2020, w 2020 roku osiągnięto następujące efekty:

- polepszenie funkcjonowania dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych, w tym: umiejętności współpracy w grupie, zwiększenia samoświadomości dziecka w zakresie uczuć i emocji oraz mocnych stron, zwiększenie potrzeby aktywności fizycznej i dbania o własne zdrowie, umiejętność nawiązywania prawidłowych relacji z rówieśnikami i osobami dorosłymi, przewidywanie konsekwencji swojego zachowania, rozwinięcie zainteresowań i upodobań, poprawę relacji dziecko-rodzic, rozwinięcie motywacji do nauki i doświadczenie powodzenia szkolnego;
- zwiększenie świadomości społecznej na temat problematyki uzależnień, symptomów zażywania środków psychoaktywnych, zapobiegania czy opóźniania inicjacji zachowań ryzykownych oraz pozyskanie przez odbiorców informacji o dostępnych formach pomocy;
- zwiększenia poziomu wiedzy dotyczącej działań profilaktycznych i edukacyjnych prowadzonych na terenie gminy,
- uzyskanie kompleksowego, specjalistycznego wsparcia w zakresie występujących w rodzinie problemów,
- rozwinięcie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie udzielanej pomocy interdyscyplinarnej,
- zmniejszenia negatywnych skutków związanych z nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych,

- pozyskania i poszerzenia wiedzy mieszkańców o dostępnych formach pomocy i procedurach prawnych w przypadku wystąpienia w rodzinie uzależnień, przemocy, zaniedbań, demoralizacji, zachowań ryzykownych nastolatków,
- zdobycie wiedzy o wymiarze problemu uzależnień na terenie Gminy.

Rozliczenie środków z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych (rozdział klasyfikacji budżetowej 85154 – Przeciwdziałania alkoholizmowi oraz rozdział klasyfikacji budżetowej 85153 – Zwalczanie narkomanii) zostało przedstawione w załączniku do Raportu dotyczącego wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz efektów ich realizacji w Gminie Pile w 2020 r.

Załącznik nr 1

Do Raportu z wykonania Gminnego Programu
Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych w roku 2020

**Rozliczenie finansowe środków przeznaczonych na działania w ramach
rozdziału 85153 -zwalczanie narkomanii i rozdziału 85154 -
przeciwdziałanie alkoholizmowi w roku 2020**

Środki przeznaczone na działania w ramach zwalczania narkomanii i przeciwdziałania alkoholizmowi - w podziale na dysponentów

Dysponent: *UM / OPIRPA / MOPS*

Dział 851 Ochrona zdrowia

Dochody

Nazwa dysponenta	Klasyfikacja budżetowa		Nazwa	Plan 2020	Wykonanie	% realizacji
	Dział	Rozdział				
UM Piła	756	75618	Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	1 860 000,00 zł	1 997 332,90 zł	107,38%

Wydatki

Nazwa dysponenta	Klasyfikacja budżetowa		Plan na 01.2020	zwiększenia	zmniejszenia	Plan na 12.2020	Wykonanie	Pozostało środków
	Dział	Rozdział						
UM Piła	851	85111	- zł	220 000,00 zł	- zł	220 000,00 zł	220 000,00 zł	- zł
	851	85154	87 000,00 zł	443 646,00 zł	- zł	530 646,00 zł	262 103,86 zł	268 542,14 zł
	<i>razem</i>		87 000,00 zł	663 646,00 zł	- zł	750 646,00 zł	482 103,86 zł	268 542,14 zł
OPIRPA I-III 2020	851	85153	100 000,00 zł	- zł	100 000,00 zł	- zł	- zł	- zł
	851	85154	1 697 107,00 zł	- zł	1 116 826,00 zł	580 281,00 zł	580 274,55 zł	6,45 zł
	<i>razem</i>		1 797 107,00 zł	- zł	1 216 826,00 zł	580 281,00 zł	580 274,55 zł	6,45 zł
MOPS IV-XII 2020	851	85153	- zł	100 000,00 zł	26 000,00 zł	74 000,00 zł	30 834,62 zł	43 165,38 zł
	851	85154	- zł	883 780,00 zł	405 000,00 zł	478 780,00 zł	310 108,09 zł	168 671,91 zł
	<i>razem</i>		- zł	983 780,00 zł	431 000,00 zł	552 780,00 zł	340 942,71 zł	211 837,29 zł
Razem			1 884 107,00 zł	1 647 426,00 zł	1 647 826,00 zł	1 883 707,00 zł	1 403 321,12 zł	480 385,88 zł

INFORMACJA Z REALIZACJI WYDATKÓW W 2020 ROKU

Dysponent: *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile*

Dz. 851 Ochrona zdrowia

Rozdz. 85153 **Zwalczanie narkomanii**

Lp	Nazwa	Wydatki	Szczegółowy opis wydatków poniesionych przez MOPS
<i>I.</i>	<i>Wydatki związane z realizacją zadań statutowych</i>	<i>30 834,62 zł</i>	<i>W rozdziale tym planowane były działania związane z profilaktyką i przeciwdziałaniem narkomanii. W ramach tych zadań planowano wypłatę wynagrodzenia specjalistów zajmujących się problemami narkomanii. W związku z sytuacją epidemiologiczną działania nie były realizowane, a środki oddano do dyspozycji Prezydenta.</i>
1	Zakup materiałów	20 339,36 zł	Sfinansowano zakup materiałów dydaktycznych dla świetlic socjoterapeutycznych i zespołu ds. uzależnień (9.204,52 zł), materiałów edukacyjnych i informacyjnych (4.118,05 zł) oraz materiały biurowe (1.724,46 zł) i wyposażenie stanowisk pracy (5.292,33 zł)
2	Zakup usług	8 055,00 zł	Sfinansowano wydatki za usługi pocztowe, stolarskie i inne (3.055,00 zł) oraz usługę opracowania diagnozy (5.000,00 zł)
3	Posiłki w świetlicach	2 440,26 zł	Zakupiono posiłki na zajęcia prowadzone w świetlicach socjoterapeutycznych

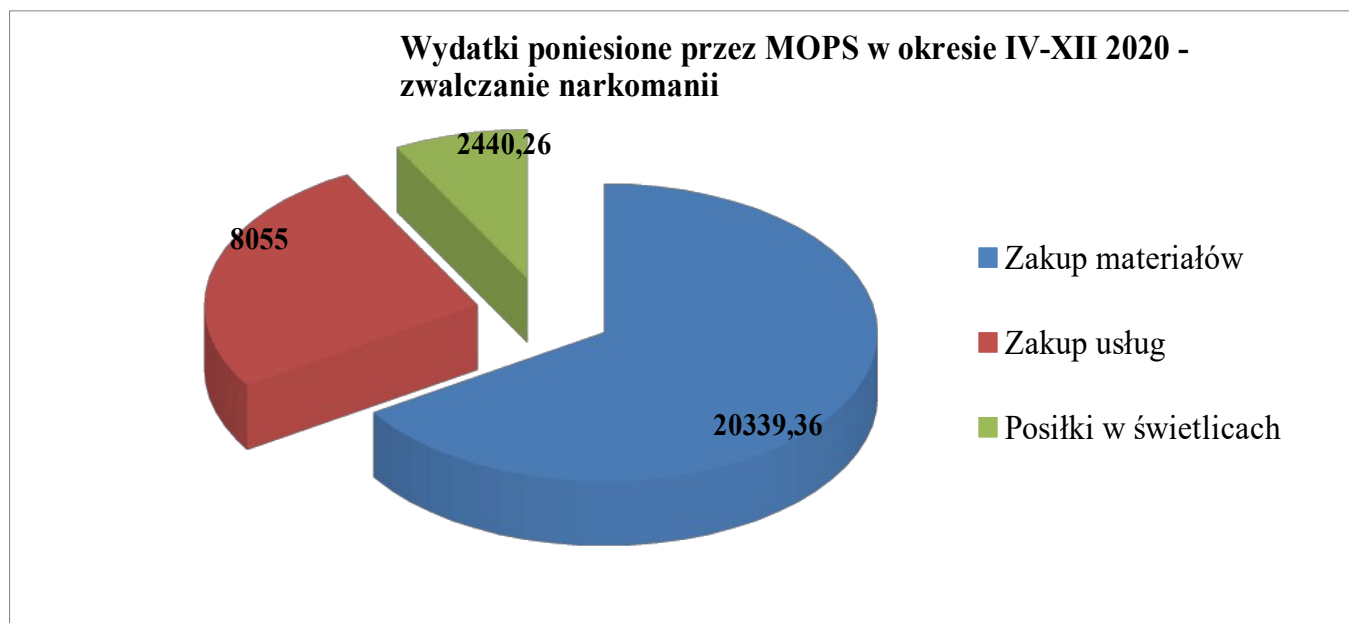
INFORMACJA Z REALIZACJI WYDATKÓW W 2020 ROKU

Dysponent: *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile*

Dz. 851 Ochrona zdrowia

Rozdz. 85153 Zwalczanie narkomanii

INFORMACJA Z REALIZACJI WYDATKÓW W 2020 ROKU

Dysponent: *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile*

Dz. 851 Ochrona zdrowia

Rozdz. 85154 **Przeciwdziałanie alkoholizmowi**

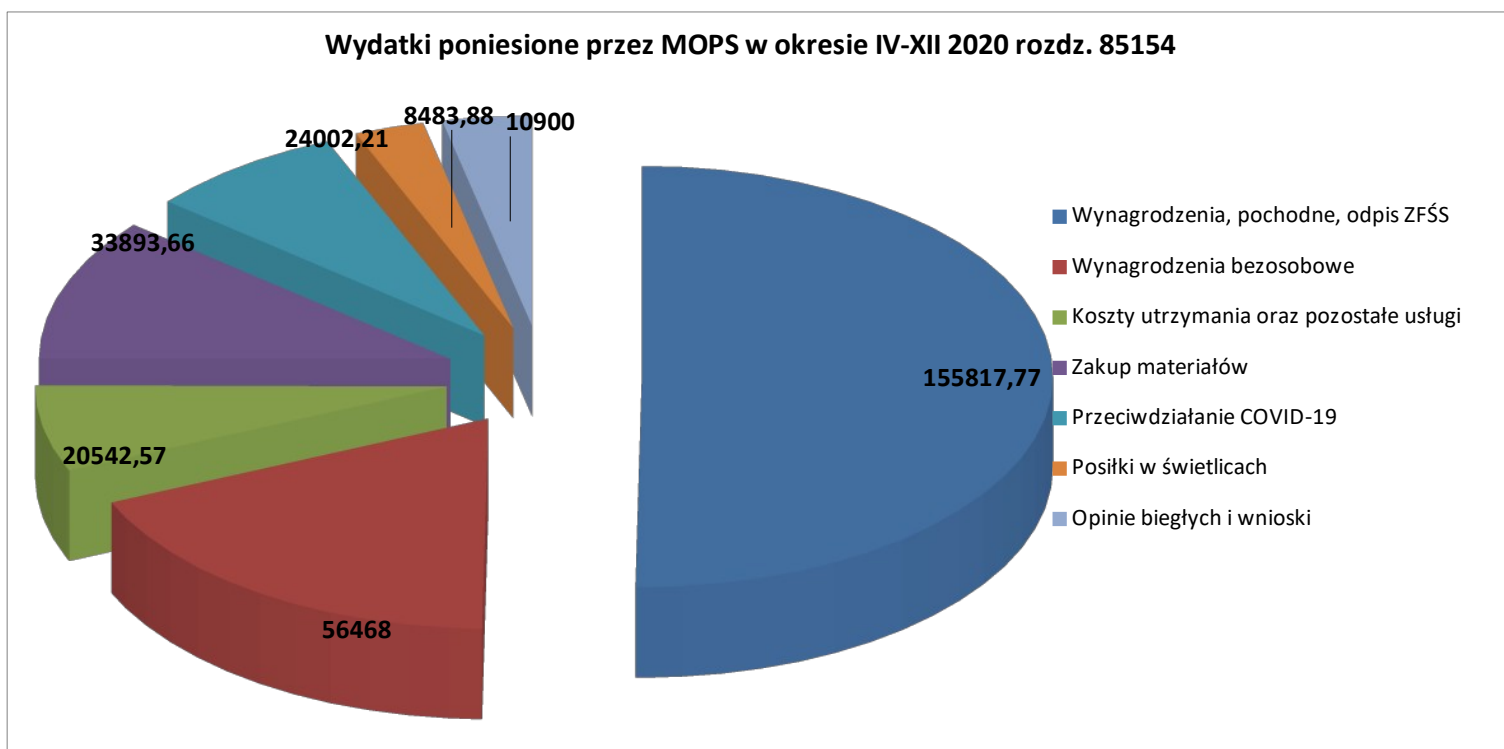
Lp	Nazwa	Wydatki w 2020 r.	Szczegółowy opis wydatków poniesionych przez MOPS
I	Wynagrodzenia i pochodne	212 285,77 zł	
1	Wynagrodzenia, pochodne, odpis ZFŚS	155 817,77 zł	Finansowane były wynagrodzenia osób, zajmujących się działaniami związanymi z profilaktyką i przeciwdziałaniem alkoholizmowi oraz windykacją należności od osób przebywających w dziale opieki nad osobami nietrzeźwymi. W związku z tym, że mops realizuje to zadanie od kwietnia oraz w związku z ogłoszeniem stanu epidemii, dużo zaplanowanych działań nie była realizowana, a część środków oddano do dyspozycji Prezydenta.
2	Wynagrodzenia bezosobowe	56 468,00 zł	Wydatki na wynagrodzenie członków komisji za udział w posiedzeniach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (1.118,00 zł), wynagrodzenie członków Zespołu ds. Leczenia (41.600,00 zł) oraz wynagrodzenie nauczycieli za zajęcia prowadzone w świetlicach socjoterapeutycznych (13.750,00 zł)
II	Wydatki związane z realizacją zadań statutowych	97 822,32 zł	
1	Koszty utrzymania oraz pozostałe usługi	20 542,57 zł	Wydatki za energię elektryczną, ciepłą, pobór wody, odprowadzanie ścieków, usługi telekomunikacji, pocztowe, stolarskie, podatek od nieruchomości, szkolenie pracowników i badania lekarskie
2	Zakup materiałów	33 893,66 zł	Sfinansowano zakup materiałów dydaktycznych dla świetlic socjoterapeutycznych i zespołu ds. uzależnień (15.972,09 zł), edukacyjnych i informacyjnych (4.362,05 zł), a także materiały biurowe (2.905,19 zł) i wyposażenie stanowisk pracy w niezbędny sprzęt (10.654,33 zł)
3	Przeciwdziałanie COVID-19	24 002,21 zł	Wydatki na posiłki, środki żywności i wodę dla żołnierzy i medyków, na czas wykonywanych testów na covid-19 przy Urzędzie Miasta oraz wyżywienie dla Wlkp Brygady Obrony Terytorialnej (10.253,18 zł); obsługę sanitarną kabin WC (1.684,80 zł); wykonanie i montaż oznakowania do punktu pobrań GO-THRU (2.584,23 zł) oraz zakwaterowanie żołnierzy (9.480,00 zł)
4	Posiłki w świetlicach	8 483,88 zł	Zakupiono posiłki na zajęcia prowadzone w świetlicach socjoterapeutycznych
5	Opinie biegłych i wnioski	10 900,00 zł	Wydatki dotyczą wykonania 20 opinii biegłych dot. uzależnień (20 x 500 zł) oraz opłaty za wnioski o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego (900 zł)
RAZEM		310 108,09 zł	

INFORMACJA Z REALIZACJI WYDATKÓW W 2020 ROKU

Dysponent: **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile**

Dz. 851 Ochrona zdrowia

Rozdz. 85154 **Przeciwdziałanie alkoholizmowi**

Informacje dodatkowe:

1. Zgodnie z uchwałą Nr XVII/178/19 Rady Miasta Piły z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie Roczno programu współpracy miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok na realizację dwóch zadań z zakresu ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom „Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstyntencki” i „Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” zaplanowano środki z dotacji w łącznej wysokości 80.000,00 zł.

W trakcie 2020 roku w związku z likwidacją Ośrodka Przeciwdziałania Alkoholowego i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prezydent Miasta Piły podjął decyzję o wsparciu osób pokrzywdzonych chorobą alkoholową, tj. przede wszystkim dzieci, przeznaczając dodatkowe środki finansowe, które dotychczas były przekazywane na funkcjonowanie Ośrodka na działania profilaktyczne, aktywizujące, kompensujące dla rodzin dotkniętych alkoholizmem.

W związku z powyższym Rada Miasta Piły uchwałą Nr XXX/315/20 w dniu 29 września 2020 r. zmieniła uchwałę Nr XVII/178/19 Rady Miasta Piły z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie Roczno programu współpracy miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok między innymi w zakresie zwiększenia środków z dotacji z 80.000,00 zł na 180.000,00 zł na realizację zadań publicznych z zakresu zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom.

Na realizację nowego zadania „Organizacja działań promujących zdrowy styl życia połączonych z oddziaływaniem socjoterapeutycznym w ramach profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży z terenu Piły” zaplanowano środki z dotacji w wysokości 100.000,00 zł.

Środki z dotacji ujęte ww. Rocznym programie współpracy miasta Piły z organizacjami pozarządowymi, które przeznaczone były na realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom, zabezpieczone były w rozdziale 85154 - przeciwdziałanie alkoholizmowi, których dysponentem jest Urząd Miasta Piły.

2. W związku z likwidacją jednostki Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, zarządzeniem Prezydenta Miasta Piły z dnia 5 maja 2020 r. nr 736(150)2020 upoważniającym do wykonywania w imieniu Gminy Piła praw i obowiązków wierzyciela, uprawnionego do zabezpieczenia i dochodzenia roszczeń z tytułu opłat z pobyt w Dziale Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile przejął **10.352 sprawy** stanowiące zadłużenie z tego tytułu na kwotę **2.000.597,27 zł**, z czego wyegzekwowano 75.562,85 zł, a wyśięgowano z powodu przedawnienia na kwotę 398.313,11 zł.

3. Prezydent Miasta Piły Zarządzeniem Nr 736(149)2020 z 5 maja 2020 r. powierzył tutejszemu ośrodkowi również zadania z zakresu windykacji należności oraz udzielania informacji uprawnionym podmiotom z akt przedmiotowej jednostki, wynikających z pobytu w Dziale Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi.

W tym zakresie prowadzono korespondencję z prokuraturą, komornikami, urzędami skarbowymi i policją. Łącznie od maja do grudnia 2020 roku do wyżej wymienionych podmiotów sporządzono i przekazano co najmniej **4700 pism**.

PREZYDENT MIASTA PIŁY

/-/ Piotr Głowski